

Att ge råd

Claudia Kiaer
7 november 2025

Uppdraget 2024 – Att utveckla en metod för kunskapsöverföring

... som skulle vara:

- lämplig för både nya och etablerade rådgivare
- uppbyggd i skalbara moduler
- fokuserad på företagandets huvudområden
- lätt att ta till sig både digitalt och i fysiska möten
- lämpa sig väl för både individuell rådgivning och grupp

resultatet blev denna handbok

Hur ser handboken ut?

- Inledning som beskriver rådgivarens och rådgivningsmottagarens roller
- Fem moduler – 3 till 5 verktyg i varje modul
- Varje verktyg innehåller
 - en pedagogisk inledning
 - ett exempel från ett företag/en företagare inom mathantverk, småskalig livsmedelsproduktion eller måltidsturism
 - för vissa verktyg även schematiska bilder
 - en hållbarhetsdimension.

MODUL

Vision och affärsidé

Verktyg: Visionen som ledstjärna

Verktyg: Den koncisa affärsidén

Verktyg: *Mina drivkrafter*

MODUL

Strategi

Verktyg: Att formulera strategi

Verktyg: Att utveckla affärsidén

Verktyg: Det strategiska årshjulet

Verktyg: *Mitt sammanhang*

MODUL

Verksamhet

Verktyg: Flödeskartläggning

Verktyg: Systematisk innovation

Verktyg: *Mitt optimala läge*

MODUL

Ekonomi

Verktyg: Att förstå och styra företagets ekonomi

Verktyg: Ekonomiska framtidsscenarier

Verktyg: Finansiering

Verktyg: *Min ekonomiska trygghet*

MODUL

Marknad

Verktyg: Intressentkarta

Verktyg: Att välja kund

Verktyg: Story

Verktyg: Kundresan

Verktyg: Försäljning

Exempel på verktyg ur handboken: Flödeskartläggning

8.1. VERKTYG: FLÖDESKARTLÄGGNING

Flödeskartläggning, eller processkartläggning som det också kan kallas, innebär en schematisk kartläggning av de processer eller flöden som sker när företaget producerar sina tjänster eller produkter. Kartläggningen inleds med de stora aktiviteterna och bryts sedan ner i mindre delar till den detaljnivå som du som rådgivare bedömer är lämplig för företagen.

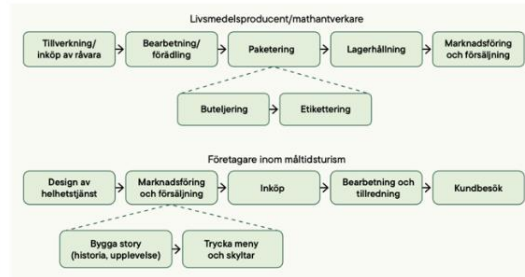
Flödestänket har implementerats mest framgångsrikt i den sk Toyota-modellen där filosofin bakom menar att verksamhetens olika aktiviteter ska flöda efter varandra som ett rinnande vatten. I en kontrollerad produktionsmiljö är ett sådant flöde lättare att skapa och kontrollera än i en naturlig miljö, men där är det desto viktigare att undanröja hinder för flödet där det faktiskt går.

Verktyget i rådgivningssamtalet

Förbered rådgivningen genom att skapa en tom flödeskarta i valfritt program. Det går också utmärkt att göra de första skisserna med penna och papper. Inled rådgivningen med att gå igenom flödeskartläggningen i två nivåer, det vill säga de övergripande aktiviteterna i produktionsprocessen och därefter nivån under, som alltså är något mer detaljerad. Det ska vara lätt för företagen att gå tillbaka till sin verksamhet efter rådgivningen och göra en enkel flödeskartläggning eller att göra den tillsammans under själva rådgivningssamtalet.

Exempel från rådgivningssamtal om flödeskartläggning med företagare:

”När man gör en riktig flödeskartläggning så märker man hur många småsteg man gör hela tiden utan att tänka på det. Bara att flytta en sak närmare en annan gör ju att man sparar massor med tid och kraft. Vår produktionslina är mycket mer effektiv nu och vi har dessutom mer plats för lager. Men då har vi också gjort kartläggningen in i minsta detalj. Jag har räknat hur mycket plats en burk marmelad tar och hur jag ska stapla utifrån bäst-före-datum.”

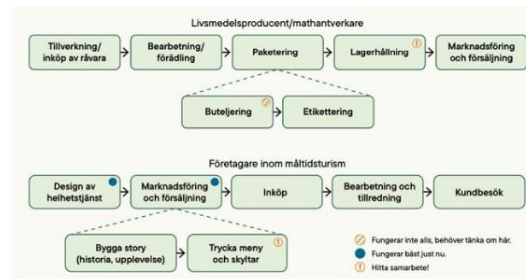

Flödeskarta i två nivåer av aktiviteter.

När själva aktiviteterna är kartlagda är nästa steg att märka upp dem på olika sätt. Märkningen kan göras genom att använda olika typsnitt, färger eller annan markering på flödeskartan och med dessa markera aktiviteter utifrån olika perspektiv. Den kan exempelvis göras så som föreslås nedan.

- Grön, gul eller röd utifrån vilka aktiviteter som fungerar optimalt eller inte.
- Märkning utifrån om en aktivitet sker i egen regi eller av eller tillsammans med leverantör eller samarbetspartner.
- Märkning utifrån "hack" i flödet, det vill säga om det finns övergångar mellan olika aktiviteter som är problematiska (till exempel tider som stressar).
- Märkning utifrån beroenden och resursbehov.

Reflektera över märkningarna och helhetsbilden tillsammans med företagen. Gör en prioriteringslista tillsammans med företagen över vilka märkningar som har högsta prioritet att ta sig an.

Flödeskarta i två nivåer av aktiviteter med märkning.

Hållbarhetskoll

En flödeskartläggning är ett effektivt sätt att visualisera hela verksamheten och identifiera och prioritera varförbättringsarbete behövs. De aktiviteter som identifieras som problematiska är ofta också de som är "hållbarhetsjuvar" – de tar mycket resurser i anspråk. Ringa in dessa explicit och adressera i rådgivningen.

”När man gör en riktig flödeskartläggning så märker man hur många småsteg man gör hela tiden utan att tänka på det. Bara att flytta en sak närmare en annan gör ju att man sparar massor med tid och kraft. Vår produktionslina är mycket mer effektiv nu och vi har dessutom mer plats för lager. Men då har vi också gjort kartläggningen in i minsta detalj. Jag har räknat hur mycket plats en burk marmelad tar och hur jag ska stapla utifrån bäst-före-datum.”

Handboken finns att ladda ner kostnadsfritt på Jordbruksverkets webbplats:

<https://www2.jordbruksverket.se/download/18.1b29a1dd194b2e05896a459/1738331496542/ovr716.pdf>

Fokus idag är en fördjupning bortom handboken

Två teman på agendan:

Workshop 1: Att utveckla rollen som rådgivare

- Teoribakgrund: Possible Selves Theory
- Gruppövning
- Gemensam diskussion

Paus

Workshop 2: Rådgivning i kris

- Case-bakgrund: Tre exempel på kriser
- Gruppövning
- Gemensam diskussion

Workshop 1

Att utveckla rollen som rådgivare

Possible Selves Theory

Hazel Markus (1986) – Possible Selves Theory

Possible Selves Theory menar att vårt själv består av många olika facetter, eller roller, som vi antar. Till de klassiska hör föräldern, dottern, brorsan, läraren, mekanikern, etc. Forskning visar också att ju fler roller man har eller utvecklar, desto större resiliens har man mot dåliga upplevelser i livet.

”Possible selves represent individuals' ideas of what they might become, what they would like to become, and what they are afraid of becoming”

Markus (1986)

”Rådgivningssjälv”

Inspiratören

Den strukturerade

Strategisk partner

När jag räknar kalkyler så känner jag mig mer som underordnad anställd än rådgivare....

En kunnig lärare

Ibland mest som en klok kompis

Vad särskiljer ett "själv" från bara ett antal egenskaper?

Ett möjligt själv är:

- Mer utarbetat som en hel roll – tänk syster eller lärare eller den hälsosamma
- Man föreställer sig en hel profil, inte endast en viss eller några egenskap, utan sig själv som en viss person

Vad är bra med det?

- Ju mer utarbetad ett möjligt själv är, desto lättare att förverkliga
- Ju fler möjliga själva man har, desto mer motståndskraftig är man mot ovälkomna förändringar
- Du skapar de möjliga själv du önskar – en kreativ, motiverande aspekt

Diskutera i grupper!

Vilka möjliga rådgivningssjälvr har du redan?

Vilka skulle du vilja utveckla?

Workshop 2

Rådgivning i kris

Vad är en kris?

Smygande eller plötslig kris

Den smygande krisen utvecklas över tid – börjar i liten skala men ökar sen för att skapa konsekvenser som måste hanteras, till exempel:

- Psykisk ohälsa
- Pandemi

Den plötsliga krisen kommer utan förvarning och behöver hanteras direkt, till exempel:

- Elavbrott, cyberattacker

Samhällskris

- En mer omfattande kris som påverkar kritiska samhällsfunktioner till viss del eller helt, till exempel:
 - Vattenläcka
 - Utbrott av magsjuka

Privat kris

- Sjukdom, olycka eller dödsfall
- Uppsägning av anställning
- Skilsmässa/separation

Tre case från verkligheten

”Bara ett lån till...”

En lammproducent som har belånat sig upp över öronen – både banklån och lån från flera släktingar - kommer till dig för att prata om ekonomi. Hon vill ta ytterligare ett lån som hon säger kommer ”rädda allt”. Hur ger du ansvarfulla råd?

”Jag har inget hopp kvar”

Ägaren av en grisfarm har påverkats kraftigt av höga drivmedels- och elpriser. För mycket arbete och för dålig ekonomi har länge frestat på, tills hoppet om en bättre framtid är helt borta. Tillsammans med sin fru kommer han till dig och berättar om sitt suicidförsök. Hur möter du paret som rådgivare?

”Sen var han bara borta”

Du ger råd till ett ungt par som har en grönsaksodling och förädlar grönsakerna samt ordnar gårdsbesök. Efter ett antal rådgivningssamtal träffar du kvinnan ensam och får reda på att hennes partner omkommit i en olycka på gården. Hon vill fortsätta rådgivningen med dig ändå. Hur lägger du upp rådgivningen?

Diskutera i grupper!

Min svåraste rådgivning och hur jag tog mig an den

Verktyg som jag önskar

Verktyg

Rationellt och emotionellt rum

- Hjälプ rådgivningsmottagaren att förhålla sig rationellt respektive emotionellt men inte blanda ihop dem genom att be dem tänka sig två mentala rum. "Skrik" och känn i det emotionella rummet, tänk och fatta beslut i det rationella rummet.

Utveckla ett "krisrådgivningssjäl"

- Hur jag förhåller mig till någon i kris – till exempel lugnare röst, fokusera på här och nu, etc.
- Skriv ner krisen tillsammans för att tydliggöra
- Förbered en lista du kan gå igenom: kontakt med psykolog/kommunen/bank/jurist
- Hur finns jag där i stunden på ett sätt där jag känner mig trygg och kan ge trygghet
- Inkludera "små" gester – uppmuntra till att hämta en kaffe, det ger dig tid att förbereda dig några minuter

Om du som rådgivare blir påverkad så behöver du också stöd. Säkra upp med:

- Kollega för samtal
- Möjlighet till professionell hjälp
- Att du tydliggör din egen röda flagga – "hit men inte längre"

Mer inspiration & fortbildning

HALVDAGSWORKSHOPS

Effektivt & praktiskt

- 18/11 kl.9-12: Struktur för framgång – verktyg & årshjul
- 20/11 kl.9-12: Affärsmässigt skrivande – anbud, web, kreativt

Fördjupning

- 25/11 kl.9-12: Svåra samtal – förhållningssätt & verktyg

Modigt

- 27/11 kl.9-12: Rådgivare i eget företag – inspiration & tips

PROGRAM "MODIGT FÖRETAGANDE"

Innehåll

- Företagande på mina villkor
- Min balanserade vardag
- Ekonomisk frihet

Format

- 6 halvdagsworkshops (3h)
- Material, böcker, individuell coaching
- Möjlighet till en fysisk träff

10 platser, först till kvarn (100% finansierat)!

Mer information och anmälan här:

<https://forms.gle/JaFYi7NfRP2ax6EM8>

Varmt välkommen!

claudia@gromentor.se

0707170106

Tack!